

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 70/15
Luksemburgā, 2015. gada 16. jūnijā

Spriedums lietā C-62/14
Gauweiler u.c

ECB 2012. gada septembrī izziņotā TMD programma ir saderīga ar Savienības tiesībām

Šī valsts obligāciju iegādes programma sekundārajos tirgos nepārsniedz ECB pilnvarojumu monetārās politikas jomā un nepārkāpj dalībvalstu monetārā finansējuma aizliegumu

Ar 2012. gada 6. septembra paziņojumu presei Eiropas Centrālā banka (ECB) paziņoja, ka tā esot pieņēmusi vairākus lēmumus saistībā ar programmu¹, ar kuru Eiropas Centrālo banku sistēmai (ECBS) tiek atļauts veikt iegādi sekundārajos eurozonas dalībvalstu obligāciju tirgos², ja ir izpildīti atsevišķi nosacījumi. Šīs programmas, kuru parasti sauc par "TMD programmu", mērķis ir novērst traucējumus monetārās politikas transmisijas mehānismā, ko rada atsevišķu dalībvalstu izlaisto valstu obligāciju īpašā situācija, un aizsargāt monetārās politikas vienotību.

ECB konstatēja, ka attiecīgajā laikā dažādu eurozonas valstu obligāciju procentu likmēm bija lielas svārstības un ārkārtīgi lielas atšķirības. ECB uzskata, ka šīs atšķirības neradās tikai makroekonomisko atšķirību dēļ šajās valstīs, bet to iemesls daļēji bija pārāk augstas dažu dalībvalstu izdotajām obligācijām noteiktās riska prēmijas, kuru mērķis bija novērst draudošo eurozonas izjukšanu. Saskaņā ar ECB veikto analīzi šī īpašā situācija ievērojami novājināja ECBS monetārās politikas transmisijas mehānismu, izraisot banku refinansēšanas nosacījumu un kredīta izmaksu fragmentāciju, kas ievērojami ierobežoja ECBS impulsu ietekmi uz ekonomiku būtiskā eurozonas daļā.

ECB apgalvo³, ka šīs programmas izziņošana bija pietiekama, lai panāktu vēlamās sekas, proti, atjaunotu monetārās politikas transmisijas mehānismu un šīs politikas vienotību. Vairāk nekā divus gadus pēc programmas izziņošanas tā joprojām nav īstenota.

Bundesverfassungsgericht (Federālā Konstitucionālā tiesa, Vācija) tika celtas vairākas konstitucionālās sūdzības⁴ saistībā ar atbalstu, ko *Deutsche Bundesbank* (Vācijas Federālā banka) sniedza TMD programmas īstenošanai, un apgalvoto federālās valdības un federālā parlamenta apakšpalātas (*Bundestag*) bezdarbību saistībā ar šo programmu. Puses, kas cēla šīs prasības, norāda, ka TMD programma, pirmkārt, neietilpst ECB pilnvarās un, otrkārt, pārkāpj Vācijas Pamatlikumā (*Grundgesetz*) noteikto demokrātijas principu, un tādējādi apdraud Vācijas konstitucionālo identitāti.

Bundesverfassungsgericht jautā Tiesai, vai Savienības līgumi ļauj ECBS pieņemt tādu programmu, kāda ir TMD programma. Tā it īpaši šaubās par to, vai šī programma ietilpst ECBS pilnvarojumā, kāds tas ir definēts Savienības līgumos, un jautā arī, vai tā ir saderīga ar dalībvalstu monetārās finansēšanas aizliegumu.

¹ Eiropas Centrālās bankas Padomes 2012. gada 6. septembra "lēmumi" par dažām tehniskām iezīmēm saistībā ar Eurosistēmas tiešajiem monetārajiem darījumiem sekundārajos valstu obligāciju tirgos.

² Proti, nevis tieši no attiecīgo dalībvalstu iestādēm un struktūrām, bet tikai netieši no tirgus dalībniekiem, kuri tās pirms tam ir iegādājušies primārajā tirgū.

³ Šis apgalvojums Tiesā netika apstrīdēts.

⁴ Šīs prasības cēla vairākas indivīdu grupas, tostarp viena, kuras atbalstam tika savākti vairāk nekā 11 000 parakstu. Turklāt iesniedzējtiesa izskata tiesvedību saistībā ar procesu strīda izšķiršanai starp konstitucionālajām iestādēm, ko uzsāka *Fraktion DIE LINKE im Deutschen Bundestag* (federālā parlamenta apakšpalātas parlamentārā grupa *DIE LINKE*).

Šīs dienas spriedumā Tiesa sniedz atbildi, ka Savienības līgumi⁵ ļauj ECBS pieņemt tādu programmu, kāda ir TMD programma.

Par ECBS pilnvarojumu

Tiesa atgādina ECBS pilnvarojumu – noteikt un īstenot monetāro politiku (tajā Savienībai ir ekskluzīva kompetence attiecībā uz eurozonas dalībvalstīm) un uzsver, ka saskaņā ar kompetences piešķiršanas principu ECBS nav tiesību pieņemt un īstenot programmu, kas neatrodas jomā, kas saskaņā ar primārajām tiesībām ir veltīta monetārajai politikai. Lai nodrošinātu šī principa ievērošanu, ECBS akti atbilstoši Līgumā paredzētajiem nosacījumiem ir pakļauti Tiesas pārbaudei tiesā.

Tiesa konstatē, ka **TMD programma**, ņemot vērā tās mērķus un to sasniegšanai paredzētos līdzekļus, **ietilpst monetārajā politikā un tādējādi – arī ECBS pilnvarojumā.**

Pirmkārt, paredzot saglabāt monetārās politikas vienotību, TMD politika veicina šīs politikas mērķu sasniegšanu, ciktāl tai saskaņā ar Savienības līgumiem ir jābūt “vienotai”.

Otrkārt, paredzot aizsargāt pienācīgu monetārās politikas transmisiju, ar minēto programmu vienlaicīgi tiek aizsargāta šīs politikas vienotība un veicināts tās **galvenais princips – saglabāt cenu stabilitāti.**

ECBS spējas ar tās monetārās politikas lēmumiem ietekmēt cenu attīstību lielā mērā ir atkarīgas no impulsa, kurus tā rada dažādu ekonomikas nozaru monetārajā tirgū, transmisijas. Tādējādi monetārās politikas transmisijas mehānisma nepilnīga darbība var parādīt par neefektīviem ECBS lēmumus daļā no eurozonas un tādējādi apdraudēt monetārās politikas vienotību. Turklāt, tā kā transmisijas mehānisma nepilnīga darbība maina ECBS veikto pasākumu efektivitāti, noteikti tiek ietekmētas tās spējas garantēt cenu stabilitāti. Tas, ka TMD programma, iespējams, varēs ietekmēt arī eurozonas stabilitāti (kas ir daļa no ekonomikas politikas), nevar apstrīdēt šo analīzi. Monetārās politikas pasākumu nevar pielīdzināt ekonomikas politikas pasākumam tikai tādēļ, ka tas var netieši ietekmēt eurozonas stabilitāti.

Attiecībā uz TMD politikā paredzētajiem pasākumiem, proti, valsts obligāciju iegādi sekundārajos tirgos, Tiesa norāda, ka runa ir par vienu no Savienības līgumos paredzēta monetārās politikas instrumenta izmantošanu, kas ļauj ECB un valsts centrālajām bankām iesaistīties kapitāla tirgos, tieši pērkot un pārdodot tirgojamus vērtspapīrus euro valūtā.

TMD programmas īpašās iezīmes neļauj apgalvot, ka TMD programma būtu pielīdzināma ekonomikas politikas pasākumam. It īpaši attiecībā uz faktu, ka TMD programmas īstenošana ir pakļauta tam, vai attiecīgās dalībvalstis pilnībā ievēro Eiropas Finanšu stabilitātes fonda (EFSF) vai Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma (ESM) makroekonomiskās korekcijas programmas, protams, nevar izslēgt, ka šīm iezīmēm ir netieša ietekme uz atsevišķu ekonomikas politikas mērķu sasniegšanu. Tomēr šāda netieša ietekme nenozīmē, ka TMD programma būtu jāuzskata par ekonomikas politikas pasākumu, jo no Savienības līgumiem izriet, ka, neietekmējot cenu stabilitātes mērķi, ECBS atbalsta vispārējo Savienības ekonomisko politiku.

Tiesa uzskata, ka **TMD programma nepārkāpj arī samērīguma principu.**

Pirmkārt, pastāvot tādiem ekonomiskajiem apstākļiem, kādus ECB norādīja 2012. gada 6. septembrī, ECBS bija tiesīga uzskatīt, ka TMD programma ir piemērota ECBS mērķu veicināšanai un, attiecīgi, cenu stabilitātes saglabāšanai.

Otrkārt, šī programma, ņemot vērā tās iespējamajai īstenošanai paredzētos nosacījumus, it īpaši to, ka tā ir stingri pakļauta tās mērķiem un ierobežota ar atsevišķiem obligāciju veidiem, ko izdevušas dalībvalstis, kas tiek atlasītas, pamatojoties uz precīziem ar šiem mērķiem saistītiem kritērijiem, acīmredzami nepārsniedz to, kas ir nepieciešams šo mērķu sasniegšanai.

⁵ Precīzāk, LESD 119. pants, 123. panta 1. punkts un 127. panta 1. un 2. punkts, kā arī 4. protokola par Eiropas Centrālo banku sistēmas statūtiem un Eiropas Centrālās bankas statūtiem 17.–24. pants (rezolūtīvā daļa).

Treškārt, ECBS ir izsvērusi dažādās pastāvošās intereses, lai efektīvi novērstu to, ka šīs programmas īstenošanas laikā rodas neērtības, kas acīmredzami nav samērīgas ar TMD programmas mērķiem.

Par dalībvalstu monetārās finansēšanas aizliegumu

Tiesa konstatē, ka šim aizliegumam nav pretrunā tas, ka ECBS pieņem tādu programmu, kāda ir TMD programma, un to īsteno ar nosacījumiem, kas ECBS iesaistei nerada sekas, kas ir pielīdzināmas tiešai valsts obligāciju iepirkšanai no dalībvalstu iestādēm un struktūrām.

Tiesa uzskata, ka, lai gan Savienības līgumi aizliedz ECBS sniegt jebkādu finansiālu palīdzību dalībvalstij, tie vispārīgā veidā neizslēdz tiesības ECBS pārpirkt no šādas valsts kreditoriem tās agrāk izdotus vērtspapīrus.

Tomēr valsts obligāciju iegādei sekundārajos tirgos nevar būt sekas, kas ir pielīdzināmas šādu obligāciju tiešai iegādei primārajos tirgos. Turklāt šādu pirkšanu nav tiesību izmantot, lai apietu dalībvalstu monetārās finansēšanas aizlieguma mērķi, jo šī mērķa nolūks ir mudināt dalībvalstis ievērot pareizu budžeta politiku, izvairoties no tā, ka valsts budžeta deficīta monetārā finansēšana vai valsts iestāžu privilēģēta piekļuve finanšu tirgiem rada pārmērīgas parādsaistības vai pārāk lielu dalībvalstu budžeta deficītu. Tādējādi, ECB iegādājoties valsts obligācijas sekundārajos tirgos, tai iesaistīšanās ir jāpapildina ar pietiekamām garantijām, lai to saskaņotu ar monetārās finansēšanas aizliegumu.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka ECBS iesaistīšanās praktiski varētu radīt sekas, kas būtu pielīdzināmas tiešai valsts obligāciju iegādei, ja tirgus dalībniekiem, kuri var iegādāties šādas obligācijas primārajā tirgū, būtu pārliecība par to, ka ECBS šīs obligācijas pārpirks tādā termiņā un ar tādiem nosacījumiem, kas šiem tirgus dalībniekiem faktiski ļautu darboties kā ECBS starpniekiem, iegādājoties šīs obligācijas tieši no attiecīgās dalībvalsts iestādēm un struktūrām.

No lēmumu un pamatnostādņu projektiem, kurus ECB iesniegusi tiesvedībā, izriet, ka Padomei ir jābūt kompetencei lemt par TMD programmā paredzētas iesaistīšanās sekundārajos tirgos apmēru, sākumu, gaitu un apturēšanu. ECB precizēja Tiesā, ka ECBS, pirmkārt, paredz ievērot minimālo termiņu starp vērtspapīru laišanu primārajā tirgū un to pārpirkšanu sekundārajā tirgū un, otrkārt, iepriekš neizziņot savu lēmumu par šādu pirkumu veikšanu vai paredzēto pirkumu apmēru.

Ciktāl šādas garantijas ļauj izvairīties no tā, ka valsts obligāciju izlaišanas nosacījumus maina pārliecība par to, ka šīs obligācijas pēc to izlaišanas iegādāsies ECBS, tās ļauj izslēgt iespējamību, ka TMD programmas īstenošanai faktiski būtu sekas, kas būtu pielīdzināmas tiešai valsts obligāciju iegādei no dalībvalstu iestādēm un struktūrām.

Tiesa uzskata, ka TMD programmas iezīmes izslēdz arī to, ka to varētu uzskatīt par tādu, kas atņem dalībvalstīm pamudinājumu īstenot pareizu budžeta politiku, un tādējādi par tādu, ar kuru tiek apiets mērķis aizliegt dalībvalstu monetāro finansēšanu.

ATGĀDINĀJUMS: Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā valsts prāvas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA mājas lapā pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami no ["Europe by Satellite"](#) ☎ (+32) 2 2964106